

Samenvattingsblad

Zinsdelen, persoonsvorm, werkwoordelijk gezegde en onderwerp.

Zinsdelen

Zinnen zijn gemaakt van **zinsdelen**. Een zinsdeel kan bestaan uit één woord, maar ook uit een groepje woorden die bij elkaar horen. Voor de persoonsvorm staat nooit meer dan één zinsdeel.

Zo vind je de zinsdelen

Doe de **zinsdeelproef**: verander een paar keer de woordvolgorde van de zin. Wanneer je één woord of een groepje woorden voor de persoonsvorm kunt zetten, is dat een zinsdeel, net als de persoonsvorm zelf.

De zin: *Dit weekend gaan we naar de Efteling.* bestaat bijvoorbeeld uit vier zinsdelen.

Kijk maar:

Dit weekend / gaan / wij / naar de Efteling.

Wij / gaan / dit weekend / naar de Efteling.

Naar de Efteling / gaan / wij / dit weekend.

Zoek altijd eerst de persoonsvorm!

Persoonsvorm

In elke zin staan werkwoorden. Een **werkwoord** (ww) zegt wat iets of iemand doet of overkomt. Eén van de werkwoorden in de zin is de **persoonsvorm** (pv).

Je leert twee manieren om te bepalen welk werkwoord de persoonsvorm is:

1. de tijdproef: zet de zin in een andere tijd: maak van de tegenwoordige tijd de verleden tijd of andersom. Het werkwoord dat verandert, is de persoonsvorm.
2. de vraagproef: maak van de zin een vraag: je moet wel precies dezelfde woorden gebruiken. Het *werkwoord* dat dan vooraan komt te staan, is de persoonsvorm.

Let op!

Bij **splitsbare werkwoorden** (zoals *weglopen, nakijken, uitzwaaien*) is alleen het stukje dat van tijd verandert de persoonsvorm. Het losse stukje ergens achter in de zin hoort niet bij de persoonsvorm. In de zin:

De leraar wiskunde kijkt altijd onze schriften na.

In deze zin is **kijkt** dus de persoonsvorm (en niet kijkt na).

Werkwoordelijk gezegde (ww.gez.)

Het werkwoordelijke gezegde bestaat uit **alle** werkwoorden in de zin. Soms is dat maar één werkwoord, soms zijn het er meer.

Zoek eerst de persoonsvorm en kijk of er nog meer werkwoorden in de zin staan.

Al die werkwoorden samen is het werkwoordelijk gezegde.

Let op! Bij splitsbare werkwoord komen ook de woordjes die op zichzelf geen werkwoord zijn, maar wel bij het werkwoord horen bij het werkwoordelijk gezegde te staan, bijvoorbeeld:

De docent kijkt de schriften na.

Kijkt is in deze de zin de persoonsvorm, dus die komt ook meteen bij het werkwoordelijk te staan. **Na** is op zichzelf geen werkwoord, maar hoort bij het hele werkwoord **nakijken**, die moet ook bij het werkelijk gezegde komen.

PV = *kijkt*

WW. GEZ = *kijkt na*

Dit geldt ook voor het woordje **te**. In bijvoorbeeld de volgende zin:

Klaas stond heel lang te wachten.

PV = *stond*

WW. GEZ. = *stond te wachten*

Onderwerp

Zinnen bestaan uit zinsdelen. Het *onderwerp* (ow) is zo'n zinsdeel. Vrijwel elke zin heeft een onderwerp. Het onderwerp is vaak iets wat of iemand die 'iets doet/ deed'. De persoonsvorm of het gezegde geeft weer wat het onderwerp doet/ deed.

Zo vind je het onderwerp

Er zijn twee manieren om het onderwerp te vinden.

Voorbeeld: *Vanmorgen heeft mijn zus bij de bakker een brood gekocht.*

Manier 1: (wie of wat + wg)

1. Zoek de persoonsvorm.
2. Zoek het werkwoordelijk gezegde
3. Zet streepjes tussen de zinsdelen van de zin.
4. Vraag: wie of wat + gezegde?
5. Het antwoord op die vraag is het onderwerp.

Voorbeeld:

1. *pv = heeft*
2. *ww. gez.= heeft gekocht.*
2. *Vanmorgen / heeft / mijn zus / bij de bakker / een brood / gekocht.*
3. *Wie heeft gekocht?*
4. *Antwoord = mijn zus; dus: ow = mijn zus*

Manier 2: (aantal veranderen)

1. Zoek de persoonsvorm.
2. Zet streepjes tussen de zinsdelen van de zin.
3. Verander de persoonsvorm van getal: enkelvoud wordt meervoud of meervoud wordt enkelvoud.
4. Het zinsdeel dat mee verandert, is het onderwerp.

Voorbeeld:

1. *pv = heeft*
2. *Vanmorgen / heeft / mijn zus / bij de bakker / een brood / gekocht.*
3. *Vanmorgen/ hebben/ mijn zussen/ bij de bakker/ een brood/ gekocht.*
4. *In dit geval verandert mijn zus mee, dus mijn zus is het onderwerp.*